

Barn- och utbildningsnämnden

Informationsmöte Roma 2025-09-09: Ny demografisk verklighet – så påverkas förskola och skola

Inledning

Oscar Lindster hälsar välkommen till informationsmötet. Han berättar att skolan står för en stor demografisk utmaning framåt – på Gotland, i hela landet och i hela västvärlden.

Utbildningsdirektör Torsten Flemming ger bakgrund och genomgång av läget för att sedan öppna upp för frågor, tankar och inspel kring hur vi ska tänka framåt.

Film presenteras om det demografiska läget, som går att ta del utav här:

<https://gotland.se/utveckla-gotland/engagera-dig-och-paverka/pagaende-dialoger-och-enkatundersokningar/ny-demografisk-verklighet---sa-paverkas-forskola-och-grundskola/informationsmoten>

Presentation visas om det demografiska läget.

Viktigt att veta är att frågan om det demografiska läget är nationell. Gotland sticker däremot ut där åldersgruppen 90 år och äldre är stor. 1 300 färre barn väntas under en tioårsperiod. Det finns inga färdiga förslag eller uppdrag på att lägga ner gotländska skolor.

De nya kriterierna för skolvalet blir presenterade. Närhetsprincipen kommer att väga tyngre samtidigt som tak för elevmottagande och skolskjutsområden införs. Detta kommer i sin tur att gynna landsbygdsskolorna.

Presentationen avslutas med att all information går att hitta på gotland.se/farreskolbarn.

Diskussion och frågor från allmänheten

Politikerna presenterar sig och Oscar Lindster inleder diskussion genom att berätta att politikerna delar samma problembild och att de behöver nå ut till gotlänningarna och berätta det. Ordet släpps fritt.

Fråga: Har de kommunala skolorna ett basansvar?

Allmänheten undrar om de kommunala skolorna har ett basansvar ifall fristående förskolor försvinner. Utbildningsdirektören berättar att vi har ett hemkommunansvar med skyldighet att erbjuda förskola.

Fråga: Hur ska vi möta den nya verkligheten?

Fråga från allmänheten kommer om hur vi ska möta den nya verkligheten. Hur tänker vi innovativt om verkligheten förändras och framtiden kommer med ny teknologi, krig och kris? Går det en process vid sidan av den demografiska utvecklingen där vi behöver vi tänka om kring hur en skola bedrivs? Oscar Lindster besvarar frågan genom att skolan får anpassa sig efter hur skollagen ser ut. Idag kan vi inte fjärrundervisa i ett helt ämne, utan andelen är max 25 procent. Vi behöver fortfarande lärare i klassrummet.

Förhoppningsvis blir fjärrundervisning bättre på sikt, men frågan är tyvärr på nationell nivå. Utbildningsdirektören menar att vi är lite begränsade i hur vi får tänka, men att skolan behöver tänka lite mer utanför boxen. Om ni går in i en skola idag känner ni igen er, även om det har hänt mycket så är skolmiljön ganska så lik. Samtidigt pågår arbete där vi får inspel tillsammans med politikerna kring globala trender som vi behöver möta, i dagsläget med mycket fokus kring säkerhet och beredskap som till exempel skalskydd och hur skolan agerar vid strömavbrott.

Fråga: Hur ska regionen tänka långsiktigt i omställningen?

Fråga från allmänheten kommer kring att tänka långsiktigt gällande lokaler. Exempel kommer från försvarets nedrustning och nu upprustning. Kan vi till exempel hitta hyresgäster till de lokaler som inte används? Ett förslag att tänka efter kring innan man säljer lokaler. Politiken svarar om vikten att ha lokaler som är enkla att ställa om; kan vi ha äldre och barn i samma hus? Polhemsskolan tas upp som exempel där grundskolan minskar och Vuxenutbildningen ökar, vilket gjorde att regionen fick utreda hur lokalerna kan användas på bästa sätt.

Fråga: Finns ett mervärde i att det bor människor på landsbygden även om varje elev kostar mer?

Fråga från allmänheten kommer kring beredskapsperspektivet. Finns ett mervärde i att det bor människor på landsbygden som producerar mat, startade fiberutbyggnad eller utvecklar avloppslösningar. Även om detta betyder att eleverna på landsbygden kostar mer. Politiken svarar att det primära är inte vad barnen kostar i de olika skolorna utan att vi behöver ha elever i skolan, samt lärare som kan lära eleverna något. Kvaliteten ska vara hög oavsett skola på ön. De berättar att förskolorna i Visby hittills har haft en god ekonomi och försörjt vissa förskolor på landsbygden. Däremot blir det bekymmersamt när även stora skolor och förskolor går med ekonomisk förlust. Då går det inte längre att försörja små skolor på landsbygden.

Fråga: Nyttjande av regionens lokaler

Allmänheten funderar kring regionens tomma skollokaler. Kanske finns det föreningar som vill hyra dem? Men det är svårt för andra aktörer att komma in i byggnader och nyttja lokalerna. Politikerna menar att skollokaler är lite speciella. Vi blir färre barn i helhet, och det innebär också att om vi har kvar alla enheter lägger vi mindre pengar på varje enhet. Hur upprätthåller vi kvalitet överallt? Förskolechefen menar att i nuläget finns en möjlighet att tillgodose så att barn och elever får bättre utbildade lärare. En levande landsbygd behöver ha människor med god bildning, och därför behöver vi värna om behörigheten.

Fråga: Är större skola lika med bättre kvalitet?

Allmänheten undrar om större skolor är likvärdigt med bättre kvalitet och betonar fördelarna med att gå i en mindre skola. Hänvisar till den regionala utvecklingsstrategin som vill skapa positiv utveckling på landsbygden. Hur förbereder vi oss om fler vill flytta till landsbygden? Jobbar politikerna för ökad inflyttning, positiv tillväxt och utveckling för landsbygden? Ska vi också ha mindre skolor som människor har rätt att välja? Politikerna menar att det inte finns likhetstecken mellan stor skola och högre kvalitet. Om vi behåller dagens skolstruktur tappar vi över hundra miljoner på sikt vilket riskerar sämre kvalitet för alla elever. Det finns ingen motsättning i stora eller små skolor utan skolor ska finnas över hela Gotland. Skolorganisationen behöver hålla över tid, och tåla både ökande och minskande elevantal. Dilemmat just nu är att många skolor är konstant nedläggningshotade, vilket minskar landsbygdens attraktionskraft.

Fråga: Är trivsamheten viktig?

Allmänheten undrar hur betygen ser ut i jämförelse mellan stad och landsbygd och undrar om inte trivsamheten är viktig? Politikerna menar att trivsamheten är väldigt viktig, men att betygen är tätt sammankopplade med lärarens behörighet. Grundskolans chef hänvisar till forskning som visar att den avgörande faktorn för en god kvalitet är utbildade lärare.

Fråga: Hur många miljoner kronor sparar vi genom färre klasser?

Allmänheten undrar över de 123 miljonerna som motsvarar ett bortfall av 1 300 elever. Men hur många miljoner blir det i praktiken om klasserna blir färre? Politikerna svarar att utfallet är kopplat till skolans organisation. Utbildningsdirektören menar att siffran 123 miljoner är utfallet om vi behåller dagens organisation. Med färre skolor kan de få lärare vi har räcka till fler barn. Utbildningsdirektören betonar vikten av ett socialt sammanhang vilket kan bli svårt på de minsta skolorna.

Åsikt: Hotet om småskolorna

Allmänheten menar att det alltid är hot om småskolorna. Utbildningsdirektören menar att anledningen är för få elever. Skolvalet tyder på att strömningarna går från landsbygden till Visby. Politikerna menar att små enheter är känsligare och hänvisar till en klass där det numera bara går en elev. Även om kvalitet hade kunnat lösas, finns gränser för de sociala sammanhangen.

Fråga: Hur blir det när eller om prognosen förändras? Vad är politikernas ansvar?

Allmänheten undrar om politikernas ansvar kopplat till skollagen, men också med hänsyn till landsbygden och regional utveckling. Politiken förtydligar att skollagen gäller även för politiker, och inte enbart förvaltningen. Skollagen och alla barn har rätt till en kvalitativ utbildning. I barn- och utbildningsnämnden är det viktigaste målet att eleverna blir behöriga till gymnasiet. Likvärdiga skolor behövs över hela Gotland, och idag är det inte en likvärdig skola där alla har samma förutsättningar att komma in på gymnasiet. Vi behöver se till att det finns behöriga lärare, en utbildad elevhälsa och stöd för barn med speciella behov. Allmänheten gör ett medskick att det är viktigt att det inte är för små

klasser – men heller inte för stora. Vårdnadshavare vittnar om att inte ha fått plats på skola på fastlandet.

Fråga: Hur går tankarna kring åldersblandade klasser?

Allmänheten undrar om åldersblandade klasser och när gränsen går för sammanslagning. Utbildningsdirektören säger att rektorn bedömer när det är dags för åldersblandade klasser. Politikerna berättar att det finns idag, men att de helst ser att det är en klass i en årskurs och inte många små grupper då det kan vara svårt att hitta samhörighet till kompisar. Även i hopslagna klasser finns lågt elevantal.

Förslag: Bidra till förståelse för det fria skolvalet

Allmänheten menar att det finns oro, och att de då litar på att politikerna är modiga. De efterlyser framförhållning och mer information om hur till exempel skolvalet påverkar landsbygden. Mer information och ökad förståelse kanske bidrar till att valen blir annorlunda.

Förslag: Kreativ workshop för landsbygdsutveckling

Allmänheten uttrycker önskan om kreativa workshops av mer visionär karaktär och menar att det snart är val. Vilka frågor ska vara landsbygdsfrågor? Varför ska vi bo på Gotland? Det kan inte bara vara härligt i naturen. Politikerna menar att en kreativ workshop om landsbygdsutveckling är ett annat möte, då dagens agenda är kopplad till skolfrågor. De betonar att politiken arbetar med den frågan också och att vi tillsammans behöver hitta idéer och tankar. Förskolechefen påminner om att barn och elever på landsbygden har rätt till garanterad utbildning och undervisning och att frågan är hur vi löser det. Förskolechefen berättar även om att de har stängt flest förskolor i Visby. Allmänheten framhåller att långsiktighet alltid är bäst, och att vi lever i ett kortsiktigt samhälle. Politikerna säger att prognoser kan svänga, men om prognosen blir verklighet kommer saker att behöva hända på sikt. Förskolechefen hänvisar till barnkonventionen där alla barn har rätt till utbildade lärare och tryggheten i att utbildning är viktigt.

Fråga: Har tidigare beslut följts upp?

Allmänheten undrar om konsekvensanalys av tidigare beslut. Politikerna betonar det fria skolvalet och att vi behöver bromsa utvecklingen där färre väljer landsbygdsskolor. Politikerna menar även att uppföljning ibland brister och bekräftar bilden av vikten att tänka långsiktigt. Allmänheten uppmanar politiker att vara modiga. Politikerna undrar vad som menas med att vara modiga? Politikerna betonar motsättningen i att vara modig, men ändå inte kunna lägga ner skolor. Allmänheten förtydligar att vara modig kan vara att tro på något, en vision, och att stå fast vid den även om det kostar.

Förslag: Prata och tänka positivt om Gotland

Allmänheten betonar långsiktigheten och att det ska kännas tryggt för barnfamiljer att bo på Gotland i en överskådlig tid framöver. De uppmanar att tänka positivt och prata väl om varandra och ön. Någon fyller i att det sker ökad inflytt av barnfamiljer i Kräklingbo, vilket har gett positiva ringar på vattnet. Politikerna påminner om att vi har bra skolor och förskolor på Gotland. Allmänheten menar att livskvalitet och livspussel

är viktigt på landsbygden, och att det är viktigt att överväga geografiskt avstånd till skola vid beslut.

Avslut

Mötet har dragit ut på tiden och politikerna uppmanar de som vill att stanna kvar och diskutera frågan vidare.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Minnesanteckningar skrivna av Rebecka Nyström, HR-kommunikatör

Barn- och utbildningsnämnden

Informationsmöte Fårösund 2025-09-10: Ny demografisk verklighet – så påverkas förskola och skola

Inledning

Barn- och utbildningsnämndens ordförande Oscar Lindster inleder.

Utbildningsdirektör Torsten Flemming går igenom den demografiska prognosen. Det väntas 1 300 färre barn på Gotland under en tioårsperiod och barn- och utbildningsnämnden (BUN) beräknas tappa 123 miljoner kronor. Information finns på www.gotland.se/farreskolbarn

Frågestund

Polhemskolan

Allmänheten frågar på vilket sätt Polhemskolan kopplas till landsbygdsatsning. Frågar om eleverna inte flyttat till Norrbacka och undrar om någon flyttat till landsbygden.

Förvaltningen svarar att det handlar om utfallet framåt då vi inte tar in några fler.

Skolpeng

Allmänheten lyfter en vilja att titta på vad de olika partierna säger kring hur vi ska satsa på skolorna framöver. För fram att det inte är hållbart med skolpengen som är idag, att skolan får för lite pengar samt att barn inte ska få en sämre skolgång för att det är färre barn. Lyfter en vilja att politiken tar med sig till partikollegor nationellt att skolan behöver mer pengar. För fram att om man kan få fram pengar till försvaret kan man få fram pengar till skolan. Lyfter en förståelse för att det inte blir hållbart med statsbidrag och att förvaltningen bara kan jobba med de pengar man har. För fram gällande servicen i Fårösund att det vi måste ha är en skola, annars kan man inte bo här.

Politiken svarar att pengarna är viktiga, men att det inte bara handlar om pengarna då vi är i ett läge där vi inte har barnen och inte lärarna, oavsett pengapåse.

Politiken för fram att vi behöver nya idéer, nya tankar, ny teknik. Kommenterar att problemet kommer med ekonomi, kvalité och kollektivtrafik, samt att vi behöver jobba på det tillsammans.

Politiken kommenterar att om vi har en organisation som ser likadan ut så riskerar vi till slut kvalitén. Kommenterar att det är en balansgång mellan tillräckligt bra kvalité och att det ska gå att bo överallt.

Lokaler

Allmänheten frågar om det stämmer att regionen tar oskäligt hög internhyra för lokalerna.

Politiken svarar att det är ett nollsummespel. Svarar att våra stora kostnader i skolan inte är lokaler - det är personalkostnaderna som är de stora kostnaderna.

Fria skolvalet, behöriga lärare, skjuts av barn

Allmänheten frågar hur många partier som kommer vilja ta bort fria skolvalet samt undrar hur ristat i sten det fria skolvalet är.

Politiken svarar att det fria skolvalet är en nationell fråga och vi får rätta in oss i ledet. Svarar att det finns en del partier som är emot.

Förvaltningen kommenterar vikten av behöriga lärare och god undervisning samt att alla elever måste få en chans till utbildning. Kommenterar vidare att det behöver finnas tillräckligt med elever för att eleverna ska lyfta varandra.

Politiken kommenterar att kvalitén är barn- och utbildningsnämndens viktigaste uppdrag och måste gå först - vi svarar mot skollagen. Kommenterar att det finns många viktiga prioriteringar efter det.

Allmänheten frågar om de behöriga lärarna skulle räcka till om alla skolbarn gick i samma skola.

Förvaltningen svarar att det skulle fungera.

Allmänheten undrar om kostnaden för att skjutsa alla barn.

Förvaltningen svarar att vi har mycket interna skjutsar under dagen, ex slöjd och gympa. Kommenterar kring skolskjuts. Tar exempel gällande Stenkyrka där man hade dialog med föräldrarna.

Fårösund, Förvarets återuppbyggnad

Allmänheten lyfter att man vill skicka med att det talar för Fårösund när man talar om behöriga lärare, lokaler och elever. Lyfter förvarets återuppbyggnad i Fårösund. Lyfter elevernas resultat, ganska mycket behöriga lärare och att det kommer bli fler barn.

Politiken kommenterar att det gäller att de som flyttar in väljer Fårösundsskolan.

Allmänheten undrar om det är många som har valt bort Fårösundsskolan, som är skrivna i Fårösund. Menar att det är barnen i Lärbro som väljer bort Fårösund.

Förvaltningen svarar att om man bor i Fårösund väljer man Fårösund, men ibland blir det för lite när större delen av upptagningsområdet väljer bort.

Allmänheten lyfter att det väljs andra skolor för att man tänker "Fårösund läggs snart ner ändå". Lyfter att det varit konstanta hot i 20 år och att utbudet har minskat.

Allmänheten lyfter att man inte ska tro att barnen i Fårösund ska fylla på i Slite, utan att det då kan bli Visby.

Allmänheten lyfter att det är viktigt med en skola från F till 9 och att bygden ska ta emot försvaret. Lyfter den nära relationen till skolan.

Behöriga lärare, delade tjänster, löneläge

Allmänheten lyfter att det har pratats om möjligheter att få ut behöriga lärare, ex lärarflytt på arbetstid med hjälp av tjänstebilar. Undrar om man kommit vidare med några sådana förslag.

Politiken svarar att förslaget lades till skolorna, men att delade tjänster inte är jättepopulära. Kommenterar att det är positivt att behörigheten i Fårösund gått upp.

Allmänheten lyfter en fundering gällande overheadkostnaden på förvaltningssidan och om den sjunker. Tycker att det ska sättas in resurser på grund av hur det ser ut med läsningen i årskurs 5. För fram behov av att diskutera vilka skolor som är sämst. Lyfter att förskolebarn inte får plats i Väskinde. Frågar varför medianlönen för lärare 2023 är 2000 kr högre i Visby än i Fårösund.

Förvaltningen svarar gällande lönefrågan att den är viktig och att vi jobbar med den tillsammans med fackförbundet Sveriges Lärare. Vi tittar tillsammans på hur det ser ut geografiskt. Men vi har individuell lönesättning och det ska vara en spridning utifrån ex. erfarenhet och duktighet.

Allmänheten menar att eleverna i Fårösund har bättre behörighet än visbyskolorna.

Kommunikation med Försvarmakten

Allmänheten undrar om det finns någon diskussion mellan förvaltningen och Försvarmakten.

Förvaltningen svarar att det sker kommunikation med Försvarmakten gällande Folkhögskolan där det pågår en avtalsfråga. Kommenterar att försvarets återetablering är en möjlighet för Fårösund, men om det sätter broms för byggnader så blir det ett hinder.

Politiken svarar att det sker mer indirekta samtal med Försvarmakten.

Läroplan, lärarutbildning

Allmänheten undrar om man kan göra på andra sätt så att de små barnen kan vara i en trygg omsorgsmiljö men att vi kan tänka annat kring overheadkostnader. Frågar om dagmamma är ett alternativ.

Förvaltningen svarar att när det gäller förskolan finns en läroplan vilket ger ett krav på behöriga lärare. Kommenterar vikten av likvärdig utbildning. Berättar att förskolan har en likvärdighet, god kvalité, utbildade förskollärare på samtliga förskolor och att vi skapar en medvetenhet bland medarbetare att vi får flytta på oss ibland. Berättar att man effektiviserat till sju områden. Kommenterar att färre studenter går ut från Campus Gotland.

Allmänheten undrar varför vi inte satsar mer på lärarutbildning.

Förvaltningen svarar att det är universiteten som fattar beslut. Men vi har exempelvis skapat ett kontaktlärarsystem, gör filmer med mera.

Politiken svarar att vi också har ett lärcentrum där vi nu bygger upp utbildning till lärare i fritidshem och att vi gör vad vi kan.

Allmänheten undrar om vi hade kunnat ta emot alla om det skulle ha varit 30 lärare som gick ut.

Politiken svarar att om det hade varit 10 per kull hade det varit bra.

Nedläggning

Allmänheten frågar vad vi har att möta om prognosen faller ut på 7-8 år. Undrar om det handlar om ett antal nedläggningar.

Politiken svarar att det till viss del redan är verklighet - vi har lagt ner några förskolor i stan och i Eskelhem. Kommenterar att tappet vi redan sett i förskola kommer vi att se i grundskola. Det kommer vara svårt att bibehålla kvalitén med den här organisationen.

Politiken kommenterar att om det blir en klass som består av 2-3 barn är det svårt att få den sociala sammanhållningen

Allmänheten undrar om det blir det ”massyxning” av mindre skolor.

Politiken svarar att vi har våra ytterlägen och att det geografiska perspektivet väger tyngre på vissa skolor än andra.

Förvaltningen kommenterar att man alltid har glasögonen att små barn ska flyttas på så lite som möjligt.

Politiken lyfter exemplet Stenkyrka där mellanstadiet behövde åka väldigt mycket men vi satsade på F-3. Berättar att vi bemannade upp före sommaren och hittade behörig lärare, men barn försvann. Kommenterar att det finns en gräns när de gäller det sociala.

Förvaltningen kommenterar att det fanns dialoger med facket gällande Stenkyrka och situationen för lärarna när det blev få kvar. Lärarna har valt en utbildning för att man vill vara lärare.

Långsiktig plan

Allmänheten lyfter att det kommer frågor kring ständiga nedläggningshot och att de goda skolresultaten knappt lyfts. För fram en vilja att få en långsiktig plan med beskedet att skolan kommer att finnas i 20 år. Kommenterar att boende i ytterområden är reklampelare. Lyfter även distansundervisning.

Politiken kommenterar att vi inte kan ändra lagstiftningen gällande distansundervisning.

Allmänheten undrar om tak på Visbyskolor.

Politiken svarar att det är beslutat.

Förvaltningen lyfter vikten av legitimerad lärare, nya lösningar och att jobba för att barnen får det de har rätt till enligt barnkonventionen.

Allmänheten undrar om man kan bygga ett nytt högstadium någonstans om det blir för dyrt att ha både Fårösund och Slite som högstadium.

Politiken svarar att sådana här tankar och förslag behövs.

Omvärld

Allmänheten undrar hur det arbetas strategiskt med information så att det inte läggs ned en skola fast det pågår ett utvecklingsprojekt, exempelvis att militären är på väg att återetablera sig i Fårösund.

Förvaltningen svarar att vi tittar på globala trender och utifrån det gör man en nulägeskarta samt diskuterar vad vi behöver göra för att vara med i tiden.

Förvaltningen kommenterar också att det tidigare inte har funnits något förslag om att Fårösundsskolan ska läggas ned, utan att det har funnits förslag om högstadiet. Kommenterar också att vi behöver titta på totalen.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Minnesanteckningar skrivna av Johanna Kempe Lindgren

Barn- och utbildningsnämnden

Informationsmöte Klintehamn 2025-09-11: Ny demografisk verklighet – så påverkas förskola och skola

Inledning

Utbildningsdirektör, Torsten Flemming inledde med en genomgång av den demografiska prognosen där 1 300 färre barn väntas under en 10 års period på Gotland. Barn- och utbildningsnämnden (BUN) beräknas tappa 123 miljoner kronor under samma period. Tilldelade resurser är inte tillräckliga redan idag.

Information om demografin finns på Region Gotlands webbplats:

<https://gotland.se/utveckla-gotland/engagera-dig-och-paverka/pagaende-dialoger-och-enkatundersokningar/ny-demografisk-verklighet---sa-paverkas-forskola-och-grundskola>

Frågestund

A= allmänheten

P= politiker

T = tjänstemän

Fråga från A: Med färre barn och viss utflyttning, hur stor andel av barnen som finns Gotland tror man att det fria skolvalet påverkar kontra det minskande barnafödandet?

Svar från T: Om vi tittar på totalen för Gotland tappar vi väldigt många barn vilket medför en ny verklighet.

Svar från P: Barnafödandet är rekordlångt, det lägsta som någonsin uppmätts i Sverige. Gotland ligger ungefär på samma nivå som riket. Detta sker parallellt med minskad invandring till Sverige. Ca 16 % på Gotland som väljer friskolor men det är inte den stora utmaningen. Nämnden är enig i problembilden med färre barn som den största utmaningen. Kvaliteten i utbildningen är det centrala för nämnden.

Fråga från A: Förvaltningen och nämnden lägger stor tyngd vid prognosen men helhetsbilden får man inte genom den. Hur använder man regionala och lokala faktorer som spelar in som ex. Försvarsmaktens utökning på Gotland?

Svar från P: Vi behöver ta sådant i beaktande men den är svårbedömd. Vi vet att Försvarsmakten skalar upp men vi har inte sett en stor effekt av inflyttningen.

Elevtappet gäller hela landet sedan kan det finnas lokala och regionala avvikelser. Inom Försvarsmakten är det många unga som anställs som inte har medföljande familj.

Fråga från A: Hur träffsäker har prognoserna varit tillbaka i tiden?

Svar från P: Vi vet att de inte kommer slå in till fullo då det händer saker som exempelvis i norra Visby där Försvarsmakten stoppade bygglov vilket inneburit minskad inflyttning. På totalen minskar barnafödandet även om vi önskar att det skulle öka. Prognosen är den bästa information vi har att tillgå.

Svar från T: 2018 var förskolorna på Gotland fulla och prognosen var mer positiv. Vi har sedan märkt att anpassningar behövs göras. Minskningen av barn började vi se i förskolan var redan 2019. Detta har inte riktigt nått grundskolan än.

Svar från P: På 90-talet föddes runt 900 barn på Gotland. Förra året var den siffran ungefär hälften.

Fråga från A: Klinteskolan har haft många bra lärare och ett rikt kulturutbud tillbaka i tiden. Skulle man kunna ändra i annonseringen vid rekrytering av lärare och skapa en skolprofil inriktad på exempelvis kultur? På Gotland i stort skulle man kunna profilera skolorna bättre för att locka lärare och elever.

Svar från P: Inriktning på en skola ligger på rektor att besluta men det är en väldigt intressant idé att lämna vidare till skolor. Profilskolor överlag är intressant att titta på framöver.

Fråga från A: Finns det skolor på fastlandet som gjort liknande förändringar, i exempelvis norra Sverige, som man kan dra lärdom av?

Svar från P: Vi tittar absolut på hur man hanterat liknande utmaningar nationellt. På många ställen i landet har man varit snabbare på att lägga ner skolor så det finns positiva exempel att titta på. Barnantalet minskar mest drastiskt i glesbygdskommuner.

Svar från T: Bilden nationellt är att man nu ser möjlighet att säkerställa att våra barn och elever får den utbildning de har rätt till genom att se över våra organisationer.

Fråga från A: Skollagen reglerar att vi ska ha behöriga lärare och att elever ska ha rätt till utbildning. Finns det statistik som visar på att kunskapsnivån hos våra elever ökar när man har fler behöriga lärare?

Svar från P: Det hänger absolut ihop vilket bekräftas i både forskning och statistik. Man inte får samma kvalitet i undervisningen ju fler lärare som är obehöriga. Det ger ett bättre resultat och ökad måluppfyllelse vid högre andel behörig personal. Bäst effekt får du av en erfaren lärare därför är det viktigt med kollegor för nyutexaminerade lärare.

Fråga från A: Stämmer det att 16 % valde friskolor och 22 % väljer en annan kommunal skola?

Svar från T: Det är 38% som använder sin rätt till fritt skolval.

Fråga från A: Elevantal, behöriga lärare och lokaler. Kan ni sortera ut vad som är det som kommer att styra vilka förskolor/skolor som kan komma att läggas ner?

Svar från P: De prognoser och trender förvaltningen presenterade i skolutredningen 2020 har slagit in. Dessutom har vi nu ett minskande barnafödande. Till prognosen

läggs pusslet för lokaler är vi har en underhållsskuld som uppgår till mångmiljonbelopp. Var skolan ligger geografiskt är också en faktor. Ekonomin är underordnad dessa och kvaliteten i undervisningen är den viktigaste aspekten. Att enheten bär sig själv kan vara ett skäl till att behålla. Vi behöver säkra kvaliteten i undervisningen för alla våra barn. Sedan finns geografiska perspektiv att ta hänsyn till. Att samla förskola och skola på samma ställe är att föredra och de yngsta barnen ska inte behöva åka långt.

Svar från T: Uppdraget från nämnd vid skolutredningen 2020 var att vända på varenda sten. Nämnden beslutade om 10 bärande principer och utifrån det fanns det vissa enheter som inte uppfyllde dessa. Det finns en stor studie på 800 miljoner elever där man undersökt vilken som är den mest betydelsefulla komponenten för att eleverna ska lyckas. Den visar att behöriga lärare är den viktigaste.

Fråga från A: Sanda är en skola med många behöriga lärare. Jag upplever att det finns en oro hos vårdnadshavare i Sanda när man hör av de ska till Klinteskolan som man har en negativ bild av i och med Skolinspektionens nedslag. Detta skapar en oro. Förvaltningen och politikerna tillsammans med vårdnadshavare behöver göra ett gemensamt jobb att lyfta Klinteskolan.

Svar från P: Vi måste uppmärksamma kvaliteten i skolorna. Åtgärder behövs då man i skolorna inte maktar inte med. Medarbetarna som finns gör ett väldigt bra arbete men de maktar inte med. Vi behöver anpassa vår organisation och vi måste sprida det goda budskapet.

Svar från T: Vid mätningar av SALSA-värde, som räknar in exempelvis föräldrars utbildningsnivå, var för Klinteskolan det bästa utifrån sina förutsättningar för bara några år sedan.

Svar från P: Vi har väldigt bra förskolor och skolor på Gotland. Vi behöver använda våra resurser på bästa sätt.

Fråga från A: Kan man se att utflyttning från ön är en del i minskande barnantal? Frågar man dem som flyttar härifrån varför man flyttar?

Svar från P: En liten utflyttning är barnfamiljer men de flesta som lämnar ön är unga utan barn. Gotland har även en stor andel äldre som flyttar hit. Det finns regionala projekt som följer detta. Det pågår även ett destinationsutvecklingsarbete regionalt.

Fråga från A: Det finns en allvarlig oro för hur det skulle påverkas om Sanda skola skulle stängas ner. Föräldraföreningens bild är att många skulle välja bort Klinteskolan på grund av den negativa bilden man har av skolan. Detta spås på av att man behöver få ihop livspusslet och vardagslogistiken. Vi vänder oss därför mot argumentet att skolorna ligger nära varandra. Vad innebär det att skolan skulle hamna åt fel håll för Sandabarnen? Många har fritids för sina barn vilket gör det svårt att få ihop logistiken med skolskjuts. Ryktet och logistikutmaningar talar för att Klinteskolan skulle få ett större tapp om man lägger ner skolan i Sanda.

Svar från P: Vi tar med de inspelen framåt, att närheten till skolan och påverkan om enheten ligger på fel håll. Det är dock en riskvärdering att ta ställning till för nämnden. Vi har idag för många enheter utifrån antal barn.

Fråga från A: Hur vänder vi trenden med en åldrande befolkning? Hur ska vi locka hit människor? Det finns en farhåga att man lägger ner mindre enheter som är attraktiva och som skulle kunna locka hit människor. Bara större enheter kanske inte är så attraktiva i allas ögon.

Svar från P: Det ska vara möjligt att bo på hela Gotland. Vi tappar dock barn och elever så det handlar inte om att spara. Vi har lagt mer pengar på skolan varje år. Det och kvalitetsaspekten är de två viktigaste aspekterna att ta hänsyn till. Bra kvalitet i våra verksamheter kan locka människor hit. Kommunikationerna till och från Gotland är också en viktig aspekt.

Svar från T: Det behövs inte bara lärare för att organisera en skola. Det behövs många resurser för att möta upp elevernas behov som ex. specialpedagog, elevassistenter, barn- och elevhälsa med mera.

Fråga från A: Vad är en rimlig restid med skolskjuts? Mitt barnbarn på 8 år har 1,5 h resväg med skolskjuts enkel resa.

Svar från P: En timme är den riktlinje som finns. Vi vill värna de yngre barnen från att åka långt. Vi ska även se över skolskjutsarna.

Fråga från A: Detta är en fråga kopplad till lokalinvesteringar. Det finns ett beslut att bygga en ny förskola i Sanda. När Västerhejde stött på motstånd från försvarsmakten gällande bygglov, kan detta förändra läget för Sanda? Vad är det som gör att man till varje pris kommer att ta den hårdaste striden för Västerhejde men inte Sanda? Om eleverna från Västerhejde inte får plats i Visby, vad händer med dem då? Vore det inte klokt att vänta med beslut för Sanda innan det är klart med vad som kommer att ske i Västerhejde?

Svar från P: Det finns inte många elevplatser i Visby. Västerhejde är en stor skola där halva skolan skulle försvinna om vi inte får bygglov. Det är svårt att få plats med de eleverna i Visbyskolor. Det utreds nu vilka olika lösningar som finns. Nämnden kommer inte att fatta förhastade beslut men vi kan inte avvakta beslut om Västerhejde innan beslut fattas gällande förskolan i Sanda. Den processen kan ta flera år.

Svar från T: På mellersta Gotland var det ett enormt tryck på förskoleplatser för några år sedan. Mellersta Gotland har idag den brantaste minskningen av barn som föds. Vi måste säkerställa att det är bra kvalitet för de barn som finns i verksamheten.

Fråga från A: Ett förslag är att eleverna i Västerhejde skulle kunna flyttas till Klinteskolan.

Svar från P: Vi håller på att utreda vilka alternativ som finns ifall Västerhejde inte kan byggas ut och vi tar med inspelet.

Fråga från A: Var vänder man sig med fler tips på lösningar?

Svar från T: Det finns en synpunktsbrevlåda på webbplatsen gotland.se.

Mötet avslutades med att nämndens ordförande Oscar Lindster tackade för inspel och tankar som man kommer att ta med sig framåt.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Minnesanteckningar skrivna av Ursula Lindehejd, verksamhetsutvecklare och ledningsstöd

Barn- och utbildningsnämnden

Informationsmöte Hemse 2025-09-15: Ny demografisk verklighet – så påverkas förskola och skola

Inledning

Utbildningsdirektör, Torsten Flemming inledde med en genomgång av den demografiska prognosen där 1 300 färre barn väntas under en 10 års period på Gotland. Barn- och utbildningsnämnden (BUN) beräknas tappa 123 miljoner kronor under samma period. Tilldelade resurser är inte tillräckliga redan idag.

Information om demografin finns på Region Gotlands webbplats:

<https://gotland.se/utveckla-gotland/engagera-dig-och-paverka/pagaende-dialoger-och-enkatundersokningar/ny-demografisk-verklighet---sa-paverkas-forskola-och-grundskola>

Frågestund

A= allmänheten

P= politiker

T = tjänstemän

Fråga från A: Färre elever innebär mindre pengar men är det mindre statliga medel eller mindre kommunala medel det handlar om? Går det att höja elevpengen?

Svar från P: Medel fördelas ut genom elevpeng, en elev=en elevpeng som fördelas utifrån hur många barn och elever vi har i den kommunala resursfördelningen. Detta är en modell vi har på Gotland för elever och äldre. Vi får även en del statliga medel men det mesta är kommunala. Oavsett hur mycket medel vi tillför organisationen så har vi färre barn och lärare framöver vilket kommer att påverka kvaliteten i undervisningen.

Fråga från A: Finns det någon plan för hur man ska lösa elevtappet genom ex. inflyttning? Närhet behöver finnas för både medarbetare i skolan och elever. Siffror fokuserar på de yngre barnen men jag tycker ni ska fokusera på högstadieskolor. Varför tar man inte i rejält och gör något bättre åt högstadierna?

Svar från P: Det finns en poäng med att skolan berikas när barn från olika skolor samlas på högstadiet. Detta är en del i pusslet vi lägger där högstadierna ingår. Högstadium är dock resurskrävande och det är viktigt att få bra kvalitet. Som region

behöver vi arbeta med att få ökad inflyttning till Gotland. Vi har en del saker som talar mot oss så som färjekommunikationer. Vi tappar över 100 mkr varje år om scenariot i prognosen stämmer in. Kvalitetsdelen är oerhört viktig både för elever och för att vi ska locka fler till lärarutbildningar.

Fråga från A: Vi har många som bor på Gotland under sommaren. Hur mycket jobbar man från regionens sida för att man ska komma hit och provbo? De som har sommarboende borde gå att locka hit.

Svar från P: Den digitala världen öppnar upp för möjligheter att arbeta på distans. Det har funnits projekt som ex. att provbo. Många av de som flyttar hit har ett redan boende här. Utvecklingsbolagen har också haft liknande projekt. Både regionen och utvecklingsbolagen behöver jobba tillsammans. På gotland.com finns en väg in för att hjälpa de som är intresserade av att ta steget att flytta hit. Alla behöver hjälpas åt att attrahera människor att flytta hit.

Fråga från A: Diskuteras upptagningsområden och om dessa skulle de kunna utökas? Nämnden har lagt ner mycket pengar för att renovera Öja skola. Havdhem har ett stort renoveringsbehov. Under den tiden Öjabarnen gick i Havdhem, så var de på fritids i Burgsvik på morgonen. När skoldagen startade åkte de skolbuss till Havdhem för att sedan återvända efter skolan för fritids. Skola och fritidshem behöver inte finnas i samma lokaler.

Svar från P: Vi kommer att gå ifrån det som kallas upptagningsområden. Närhetsprincipen gäller fortfarande och för att få skolskjuts behöver du bo i närheten. Det är ett pussel att lägga med olika typer av undervisningssalar som behövs.

Inspel från A: Stånga har en trygg och fin skola där mina barn går. Jag arbetar själv i Visby men pendlar gärna för att mina barn ska få gå i en så bra skola.

Fråga från A: Yngre barn går oftast på fritids. Finns det några tankar hur vi ska kunna lösa skolskjuts i samband med fritids? Finns det tankar om att bygga upp en struktur där man kan ha pedagogisk omsorg för de yngre barnen i en närliggande verksamhet för att sedan skjutsa till skolenhet?

Svar från P: I dagsläget finns inga sådana tankar men vi måste vända på varenda sten. Det finns tankar på buss till och från skola. Det finns även utmaningar och bussar används ofta till annan undervisning som ex. slöjd. Skolskjuts och bussning är en av parametrarna att ta med framåt. Kanske att skolskjuts i lågstadiet kan vara ett alternativ. Dubbla turer innebär dock en stor kostnad.

Fråga från A: Läger man bussturer efter bussbolagens vilja? De borde läggas utifrån skoltider.

Svar från P: Ja, så är det idag men det borde inte vara så. Det är en brist på bussar. Förvaltningen kommer att få ett uppdrag att utreda frågan om skolskjutsar.

Fråga från A: Hur länge är rimligt för ett barn att åka skolskjuts? Vad gör man om det går över? Vi har högstadiееlever som åker 1,5 h.

Svar från P: Riktlinjen är 60 minuter men det finns ett fåtal fall där tiden överskrids. Vi försöker ta med det när vi tittar på skolorganisationen. Framförallt är det ett problem för skolor i våra yttre områden. Riktlinjen gäller till och från skolan men mellan aktiviteter finns ingen. Enligt upphandlingen är det max 60 minuter och vi är på frågan för att hitta lösningar där den inte följs.

Fråga från A: Fråga om skolvalet och nya kriterier för 2026. Vilka skolor är nära taket?

Svar från T: Väskinde skola är nära taket men i övrigt är det några skolor i Visby (Solberga, Norrback, Polhemsskolan, Alléskolan).

Fråga från A: Hur är dialogen mellan kommunala och fristående skolor?

Svar från T: Den är bra. Vi har inte insyn i deras intag.

Fråga från A: Finns det planer på att se över skolpengen?

Svar från T: Vi tror att det är bra att se över skolpengen men dessa frågor ligger på nationell nivå.

Svar från P: Det påverkar våra planeringsförutsättningar. Vi vet att ca 16% väljer fristående skolor varje år men det kan slå olika från år till år.

Fråga från A: Om det är viktigt att det finns en förskola som fyller på med elever till skola, varför stängde man då Eskelhem?

Svar från T: Det finns lokala avvikelser. En bärande princip är att de yngre barnen ska ha nära till sin enhet. De förskolor som lagts ner det senaste året har varit i Visby med undantag för Eskelhem.

Svar från P: Det finns en fristående förskola i Tofta som många väljer. Det är inte positivt om förskolorna konkurrerar ut varandra. Eskelhem var en av de tre minsta förskolorna på Gotland. Det är inte önskvärt att lägga ner en förskola någonstans men vi behöver se på helheten.

Fråga från A: Den bästa skyddsfaktorn ett barn kan få är en gymnasieexamen. Det utjämnar skillnader. Då behöver vi attrahera lärare som vill komma till oss att undervisa. Hur får vi lärare att vilja arbeta på landsbygden?

Svar från A: Jag tror det handlar om bostäder, närhet till förskola och skola, mataffär osv. Bra löner är viktigt. Varför skulle det vara någon skillnad mot att locka hit någon annan yrkesgrupp?

Svar från P: Vi vet att det finns många fördelar med att bo på Gotland. Det ska vara möjligt att leva och bo på hela Gotland.

Fråga från A: Jag är behörig lärare och trebarnsmamma. Mina barn hämtas kl. 06:40 från Burs och ska till Stånga skola. En sträcka som tar 12-13 minuter. Jag får inte ihop mitt livspussel med ett sådant upplägg och måste därför gå ner i arbetstid. Tidigare gick två bussturer men nu endast en vilket påverkar livspusslet enormt.

Svar från P: Vi har lyft detta till skolskjutsorganisationen. Det är inte meningen att det ska vara så.

Inspel från A: Det är ett stort problem på Storsudret att få tag i boende till en rimlig kostnad men vi upplever att det finns gott om arbete. Boendepriiser och färjepriiser måste sänkas. Vi behöver ha hit vanligt folk. Det är en jätteviktig fråga för Gotland. Alla vill inte bo i en storstad.

Inspel från A: God kvalitet finns inte bara på stora skolor utan även på mindre.

Svar från P: Det finns inget likhetstecken mellan stor skola och bra kvalitet. Det finns båda delar. Vi gör vad vi kan för att arbeta med frågorna om färjepriiser och

bostadspriser. Det är ett stort bekymmer att det är så dyrt att ta sig. De som flyttar hit är medelinkomsttagare.

Inspel från A: Lägenheter säljs som sommarstugor på landsbygden. Det gör det svårt för våra yngre att ta sig in på bostadsmarknaden.

Fråga från A: Gällande elevantal och skolskjuts, varför har man inte gjort om upptagningsområden tidigare? Som det är nu delas det upp även inom socknarna.

Svar från P: Vi har sett att det inte är raka linjer. Främst i Visby blir det ofta knasigt men även på andra ställen.

Svar från T: Varför man inte ändrat tidigare är för att lagar och regler nu har förändrats. Vi hade tidigare skolskjutsorganisationen i utbildnings- och arbetslivsförvaltningen men det beslutades för något år sedan att det skulle ligga under teknikförvaltningen. Nu behöver vi utvärdera om det blev så bra som var tänkt. Vi börjar med att utvärdera skolskjutsorganisationen och gör en så kallad internkontroll som de första stegen. Även upphandlingen av skolskjutsar behöver förbättras.

Mötet avslutades med att nämndens ordförande Oscar Lindster tackade för inspel och tankar som man kommer att ta med sig framåt.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Minnesanteckningar skrivna av Ursula Lindehejd, verksamhetsutvecklare och ledningsstöd

Barn- och utbildningsnämnden

Informationsmöte Visby 2025-09-17: Ny demografisk verklighet – så påverkas förskola och skola

Inledning

Barn- och utbildningsnämndens (BUN) ordförande Oscar Lindster inleder med en övergripande bild av läget i Sverige och på Gotland. Därefter håller Utbildningsdirektör, Torsten Flemming en genomgång av den demografiska prognosen där 1 300 färre barn väntas under en 10 års period på Gotland. BUN beräknas tappa 123 miljoner kronor under samma period. Tilldelade resurser är inte tillräckliga redan idag.

Information om demografin finns på Region Gotlands webbplats:

<https://gotland.se/utveckla-gotland/engagera-dig-och-paverka/pagaende-dialoger-och-enkatundersokningar/ny-demografisk-verklighet---sa-paverkas-forskola-och-grundskola>

Frågestund

A= allmänheten

P= politiker

Fråga från A: Vad är planen framåt? Vi har en bild av nuläget, men på vilket sätt kan vi som vårdnadshavare lämna feedback kring hur vi vill ha det framåt?

Svar från P: Tanken är att dessa möten ska vara en möjlighet för er att komma med inspel. Även via regionens hemsida gotland.se hittar ni information om hur ni lämnar synpunkter: Synpunkter | Region Gotland.

Oscar Lindster informerar om att det ännu inte finns något beslut. Vidare kanske flera tänker: går det att lita på prognoserna? Ja, exempelvis inom förskolan har vi sett att utvecklingen till och med gått mer nedåt än vad prognosen visade. Vi kommer fortsätta följa prognosen och utifrån vad den visar så behöva agera. Kvaliteten är viktig, liksom kompetensförsörjningen. Vi har redan träffat några föräldraföreningar och uppmanar fler att bjuda in politiken till samtal.

Fråga från A: Personal från Barn- och elevhälsan (BEH) lyfter utmaningar med bemanningen. Personalen beskriver också att det idag inte finns en likvärdighet mellan skolorna. Hur tänker politiken kring likvärdigheten kopplat till BEH?

Svar från P: BEH är en funktion som vi vet inte är likvärdig idag. Med färre elever finns också en risk att inte alla elever får samma tillgänglighet av personal från BEH, då det i vissa fall inte är möjligt att ha vissa funktioner på plats varje dag.

I avvaktan på fler frågor från allmänheten så passar politiken att göra några tillägg

Margareta Johansson (MP): Hoppas att utmaningen inte ska bli en valfråga, utan att partierna kan enas.

Oscar Lindster (S): Vi försöker skapa förutsättningar för att stå enade. Det här är stora frågor som inte går att lösa på en dag. Inspel från vårdnadshavare och andra gotlänningar är viktiga. Vi vill undvika att skapa osäkerhet.

Lina Runander (M): Skolans primära uppgift är utbildning, men vi får inte glömma bort den sociala funktionen. Eleverna behöver ett socialt sammanhang. Arbetet är stort och måste göras nu. Vi behöver ta hänsyn till att vi är utspridda på ön. Det ska inte spela någon roll var man går i skolan – alla ska ha likvärdig utbildning.

Därefter kom det några fler frågor från allmänheten

Fråga från A: Vad finns det för utmaningar i Västerhejde och hur ser planen framåt ut? Hur snabbt kan processen gå?

Svar från P: I Västerhejde har vi idag ett tillfälligt bygglov som snart löper ut, och vi vill inte fortsätta med tillfälliga lösningar. Prognoserna visar ett stabilt barnantal framåt, vilket gör att vi gärna ser att Västerhejde skola blir kvar.

Försvarsmaktens verksamhet kan dock innebära att vi måste tänka om, men vår ambition är att göra skolan permanent. Om vi inte kommer vidare riskerar vi att behöva flytta halva Västerhejde skola, vilket kan bli en svår ekvation att lösa eftersom det finns begränsat med plats i södra Visby, vilket innebär att vi eventuellt behöver se över andra alternativ.

Fråga från A: Det är viktigt hur man uttrycker sig i kommunikationen med vårdnadshavare. Vi behöver tydlighet framåt, och öppenhet kring vad politiken/förvaltningen vet med säkerhet kontra saker ni tror framåt (prognoser).

Svar från p: Vi vet att barnantalet kommer att minska, men inte om det blir så illa som prognosen visar. Det vi däremot vet är att vi måste agera för att inte tappa kvalitet. Om vi behåller nuvarande organisation riskerar vi att kvalitén försämrar. Vi har idag bra förskolor och skolor, och det ska vi även fortsättningsvis ha. Dialogen med vårdnadshavare och medborgare är avgörande.

Mötet avslutades med att nämndens ordförande Oscar Lindster tackade för inspel och tankar som man kommer att ta med sig framåt. Uppmanar att medborgare höra av sig.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Minnesanteckningar skrivna av Anna Malm, kvalitetscontroller